

настирске школе. У овај музеј би се сабирали пронађени предмети, који су изложени пропадању, а да и не говоримо о народној ношњи и санџачким везовима који такође нестају. Архивског и другог материјала има довољно за формирање одјељења из Народнo-ослободилачке борбе.

Вукман Тулафић

ЈОШ ЈЕДАН СЛУЧАЈ ПРИМЈЕНЕ ДУШАНОВА ЗАКОНИКА У ПЕРАСТУ У XVII ВИЈЕКУ

У Боки Которској, као и у неким другим нашим крајевима, у прошлим вјековима обично су се одржавали разни народни скупови (зборови) и засиједали народни судови у појединим познатијим православним и католичким црквама и манастирима. Доста често одржавали су се такви зборови и судови добрих људи у католичкој цркви Госпе од Шкрпјела на малом острву пред Перастом, која је надалеко позната као завјетна црква наших помораца. То зборованье је било „по старом обичају“ како се по каже у једноме акту XVI вијека у старом Општинском архиву у Перасту. И сами Турци који су у својој власти држали херцеговачку територију, те Рисан и околину, долазили су више пута на острво Госпе од Шкрпјела на разне пословне и пријатељске састанке с Пераштанима и осталим Бокелјима.

Међутим, пошто би ипак по који пут био поремећен мир и ред при овим зборовима, Пераштани у XVIII вијеку донесоше одредбу по којој је било строго забрањено, да се убудуће на острву не смије никоме дозволити никакво суђење, ни зборованье за измирење несугласица и непријатељства.

Овдје ћемо навести један суд добрих људи (арбитра) у цркви Госпе од Шкрпјела из год. 1603, који је важан нарочито с тога што имамо још једну потврду о примјени Душанова Законика на подручју ондашње Општине перашке у XVII вијеку, осим оног случаја, што смо навели у својем чланку пригодном 600-годишњице Душанова Законика на стр. 215—217, свеске за октобар—децембар 1949 год. овог часописа.

Предмет, о којему је ријеч, забиљежен је на стр. 23, 33 и 34 у LXXIII књизи старог которског Нотаријског архива, данас у Државном архиву у Котору, а у преводу гласи:

„Будући је по злој судбини пок. Мато Дамјана Лучинова из Пераста убио Стјепицу Трипова Денгали из Пераста, ради чега се је сва његова родбина одрекла свих његових покретних и непокретних добара и сваког његовог добра и зла, а нарочито Трипо Лучинов и Франо Крилов (Христофоров) из Пераста и сва остала његова родбина ради чега су остала горе именована добра подложена за споменути крв-напосљетку преко добрих хришћана: Ђура Трипова из Пераста и синова пок. Барића (?), његова брата, склонише се да учине мир са синовима пок. Ивана Петрова Перовића из Пераста, не као с дужницима крви, него као с наслѣдницима убице. Тако дне 20 септембра 1603 сакупише у перашкој цркви св. Марије од Шкрпјела нас двадесет и четири старца, који се зовемо по имену: Поп Стефан, свештеник из Кртола, господин Марко Стефанов, садашњи капетан Пераста, Трипо Иванов Марковић, Павао Вицков, Стефан Ђуров, Марко Трипов из Рисна, Вицко Перов, Вицко Андријин, Лука Бујов, Трипо Бућа, Мартин Николин. Радо Николин, кјепалија из Кртола, Јанко Миљев, Иван Марков, Лука Марков, Нико Раичев, Нико Марков и Петар Милов. И тако сједећи у кругу гореспоменути цркве, приступише пред нас, горе именована двадесет и четири старца, Трипо Лучинов и Франо Крилов говорећи: „Нека буде како смо одлучили одма у почетку, када је крв проливена, тако се одричемо још и сада у присуству свих вас стараца добара гореспоменутог пок. Мата. Према томе стављајући пред очи Господа Бога нашега и његову славну мајку Дјеву Марију помњиво и лотанко испитујући и проматрајући све ствари и дјела, што се односе на горе речену крв, пресудили смо као што гласом ове пресуде пресуђујемо горереченог Вицка Иванова с његовом браћом, да плати гореспоменути крв по закону прејасног (краља или цара)¹⁾ Стефана, а по обичају ових наших крајева. А у знак истине сви ми гореименовани старци свједочимо, да је истинито како је горе наведено и биће потписано и они, који ће потписати у наше име, нека буде правоваљано као да је нашом властитом руком.

И ја Иван пок. Ивана Марије дал Капело (dal Capello) из Млетака учинио сам ову пресуду својом властитом руком, тако одређену од гореименована двадесет и четири старца.

Ја Марко пок. Стефана, капетан Пераста, потврђујем, да је ова пресуда истинита.

¹⁾ Ова ријеч је при крају листа, који је ту оштећен, те се види само траг првог слова, које би могло бити једно Р латиницом. Према томе ту би била ријеч: Ré = краљ. Карактеристично је да не пише: Stefano како се ово име на италијанском језику назива, него: Стефан, како се каже на нашем језику, док су сва остала лица, која се у акту спомињу, а носе исто име, наведена италијанским називом: Stefano.

Да се цар Стефан Душан у актима на италијанском језику често назива: Ré краљ, мјесто: Imperatore (цар), то смо већ напоменули у споменутом свом чланку у "Ист. записима", свеска 4—6, год. 1949 на стр. 216.

Ја Трипо Ивана Марковића био сам присутан (када је пресуђено), како је горе садржано.

Ја Вицко Андријин бих један од двадесет и четири свидоце (!) колико писано јест.²⁾

П. Д. Ш.

РАДОВАН ПИПЕР ПЕРЈАНИК И ПОВЈЕРЕНИК ЊЕГОШЕВ

Са именом Радована Пипера срећамо се у неким писмима владике Рада, као и у књигама и чланцима о владици Раду.

Радован Пипер примљен је у службу код владике Рада почетком 1832 године. У свим препискама води се као Радован Пипер, и под тим називом познат је у Црној Гори, Босни, Херцеговини и Далмацији, куд је ишао у повјерљиве мисије као поуздано лице владике Рада. Радован Пипер рођен је на Стијени у Пиперима, 12.VIII.1807 године (ст. к.). Син је Беша Радојева Мрчарице, чувеног пиперског јунака, којег су посјекли Арбанаси приликом једног напада на Пипере.

Спасоје (Слахо) Бешов Мрчарица, брат Радована Пипера био је осумњичен за убиство Риста, сина Мушике Савова Божовића са Стијене из Пипера, који је био брат сердара Тодора. Тада су, због крвне освете, Спасоје и Радован утекли у Подгорицу, и ту је Спасоја убио његов чобанин Ђетко Мрка. Убиство Спасоја Мрчарице извршено је по наговору Мушике Савова. Због овога Радован се није смио вратити у Пипере, него је остао у Подгорици у служби код Ацаил-аге Крњића, поглавара Подгорице и цијеле околине. Након неуспјелог похода владике Рада на Подгорицу, одржан је састанак између владике Рада и Ацаил-аге Крњића, код Хаџових Врба, у Зети ради успостављања мира на граници и прекида свакодневних чарки. Са Крњићем је био и Радован. Кад је владици Раду пао ђурак са рамена, Радован је притрчао и огрнуо га, што се Владици необично допало. Послије смрти Ацил-аге Крњића, Радован се ријешило да пређе у Србију и тамо се настани. Кад је пошао на Цетиње и пријавио се Владици за путне исправе, Владика га је упитао, гдје је до сада живио, а Радован му је казао. Владика упита да ли је он био онај што му је дигао и огрнуо ђурак кад је био на састанку са Крњићем. Он му је потврдно од-

²⁾ Док је сва пресуда и потписи на истој на италијанском језику, што смо ми горе превели на наш језик, овај потпис Вицка Андријина је написан на нашем језику, латиницом, овако: *Ja Vizzco Andriijn bich jedan od dvadeseti i cettiri suidocce koliko pisano jest.* — Пошто су у овом случају судије из разних крајева Боке, то по овоме закључујемо, да се Душанов Законик у оно доба, уз обичајно право, примјењивао покрај Пераста, Грбља и Паштровића и у осталим мјестима Боке.